РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора Кобзаря Олександра Федоровича на дисертаційне дослідження Федотова Данила Вадимовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України» подане до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Необхідною умовою формування глобального інформаційного суспільства є розвиток різноманітних засобів комунікації та зв'язку, новітніх інформаційних технологій, що дозволяють більш ефективно та з меншими часовими і матеріальними витратами здійснювати пошук, обробку, синтез, передачу інформації. Різновекторні інформаційні потоки пронизують практично усі сфери суспільного життя, тому від вміння їх створювати та використовувати багато в чому залежить успішність і результативність діяльності соціальних суб'єктів будь якого структурного рівня. Не виключенням у цій структурі є і Національна поліція України. За даними Держспецзв'язку в Україні, у 2023 році, кількість кібератак зросла, порівняно з 2022 роком, на 15,9% до 2543 інцидентів. 347 кібератак було зафіксовано на уряд та урядові організації, 276 – на місцеві органи влади, 175 – на організації у секторі безпеки та оборони, 127 – комерційні організації. Бачимо, що цілеспрямовані атаки переважно були спрямовані на міністерства та інші органи державної влади, а також на об'єкти критичної інфраструктури. Окрім цього, витоки службової інформації можливі через службову недбалість, нехтування елементарними нормами безпеки при поводженні з документообігом, використання особистих електронних пристроїв на робочому місці, повідомлення інформації стороннім особам тощо. По-друге, звертаючись до Єдиного державного реєстру судових рішень, можемо бачити, що наприклад, починаючи з 2019 року статистика правопорушень у цій сфері досить низька, що може говорити про латентність цих проступків. Так, за здійснення незаконного доступу до інформації в автоматизованих системах (стаття 212-6) – розглянуто 2060 справ, невиконання законних вимог національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (стаття 188-7) – розглянуто 4 справи, незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (стаття 195-5) – розглянуто 480 справ.

Викладене вище засвідчує актуальність, теоретичну і практичну значущість обраної теми дисертаційного дослідження, у якому здійснено спробу окреслення адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України.

Оцінка наукового рівні дисертації і наукових публікацій здобувача. З анотації до дисертаційного дослідження вбачається, що основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено в десяти наукових публікаціях, серед яких: чотири статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття

в іноземному науковому виданні, п'ять тез наукових доповідей, опублікованих за результатами участі в науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Основні структурні елементи рецензованого дисертаційного дослідження відповідають визначеному у змісті до дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертації ґрунтується на Плані дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Цілях сталого розвитку 24 України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019).

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Розроблені автором і викладені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають достатній рівень обґрунтованості. Дисертантом опрацьовано і осмислено значну кількість літературних джерел вітчизняних вчених, проаналізовано нормативно-правове забезпечення та міжнародний досвід забезпечення інформаційної безпеки в поліції. При дослідженні питань, що витікають із теми дисертації, у кожному конкретному випадку автор осмислює, здобутки науковців, обов'язково висловлюючи при цьому свою думку, що свідчить про наукову культуру здобувача.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У межах реалізації поставлених завдань автором використано : філософські та загальнонаукові методи. Однак, як подано у вступі до дисертації вони знаходять своє відображення переважно у пп.1.1-1.3 та 3.1. До інших, застосовується логіко-семантичний метод – з метою поглиблення понятійно категоріального апарату дослідження тощо.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Особистий внесок у розвиток відповідного напряму в межах науки адміністративного права полягає в обґрунтуванні найбільш суттєвих положень стосовно визначення фундаментальних понять і категорій, уточненні сутності адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані:

у законодавчій діяльності – шляхом імплементації положень дисертаційного дослідження до чинних законів України та надання пропозицій до проєктів законів України до адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України;

у науково-дослідній діяльності – для розширення меж теоретичного осмислення питань забезпечення ефективного функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в

Національній поліції України (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 09.06.2025 № 101-НД);

в освітньому процесі – під час розроблення спеціальних курсів, написання підручників, навчальних посібників, практикумів, аналітичних оглядів, енциклопедичних видань та інших навчальних праць з питань забезпечення функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 09.06.2025 № 100-ОП);

у практичній діяльності – для підвищення ефективності функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України (акт впровадження Департаменту інформаційно-аналітичної підтримки Національної поліції України від 20.06.2025 № 58431-2025).

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (155 найменувань). Повний обсяг дисертації становить 192 сторінки.

В **анотації** дисертації стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення. Наприкінці анотації наводяться ключові слова, що відповідають темі роботи. Після ключових слів наводиться список публікацій здобувача за темою дисертації. У **вступі** подається загальна характеристика дисертації, а саме: обґрунтування вибору теми дослідження; мета і завдання дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження; методи дослідження; наукова новизна отриманих результатів; особистий внесок здобувача; апробація матеріалів дисертації; структура та обсяг дисертації.

У *Розділі 1. «Теоретико-методологічні засади дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України»* автор проводить поділ суб'єктів адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України, а саме: суб'єктів, що відповідають за забезпечення правового режиму інформаційної безпеки та не допускають витоку відповідної інформації маючи в структурі кола своєї компетенції відповідні завдання та повноваження; суб'єктів, що мають право на ознайомлення та володіння певними видами та типами інформації й отримують можливість його реалізації за дозволом зазначених вище; суб'єктів, що формують загальнодержавну та відомчу політику у сфері захисту та формування архітектури безпеки інформації зокрема в діяльності Національної поліції України; суб'єктів до кола компетенції яких прямо віднесено здійснення адміністративно-юрисдикційних чи будь-яких інших юридичних правочинів, пов'язаних із притягненням до різного виду юридичної відповідальності відповідних осіб, що порушили законодавство України. Аналізується зміст та напрямки досліджень поняття інформаційної безпеки, і виокремлює декілька підходів окреслення сутності цього

феномену, а саме розуміння інформаційної безпеки в якості: стану захищеності інформаційного простору; процесу управління загрозами та небезпеками, що забезпечує інформаційний суверенітет України; стану захищеності національних інтересів України в інформаційному середовищі; захищеності встановлених законом правил, за якими відбуваються інформаційні процеси в державі; стану захищеності національних інтересів країни в інформаційній сфері; до суспільних відносин, пов'язаних із захистом життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави від реальних та потенційних загроз в інформаційному просторі; важливої функції держави; невід'ємної частини політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки.

У Розділі 2. *«Зміст окремих елементів адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України»* приділяється увага правовому регулюванню адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України, суб'єктам забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України, особливостям адміністративної відповідальності за порушення вимог до інформаційної безпеки в Національній поліції України. Автор робить висновок про те, що чинне національне законодавство України у частині адміністративно-правового регулювання сфери інформаційної безпеки України потребує вдосконалення. Насамперед, вбачається за необхідне: доповнити Закон України «Про інформацію» визначенням поняття «інформаційної безпеки; привести у відповідність нормативно-правові акти України різної юридичної сили, що стосуються сфери інформаційної безпеки; унести комплекс змін, доповнень та уточнень до законодавчої бази з різних питань адміністративно-правового регулювання забезпечення інформаційної безпеки України, що наразі не знайшли належного врегулювання; привести у відповідність до міжнародних та європейських норм та стандартів вітчизняне законодавство у сфері забезпечення інформаційної безпеки; розробити належне правове забезпечення міжнародного співробітництва з питань інформаційної безпеки.

У Розділі 3. *«Удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України»* автором розкривається зарубіжний досвід забезпечення інформаційної безпеки в поліцейських підрозділах та шляхи його запровадження в Україні, показані напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України. У висновках до розділу автор стверджує, що державні стандарти щодо захисту інформації, котра зберігається у зазначених в банках та базах даних мають співвідноситись із тими канонами, що широко застосовується в країнах європейського простору оскільки побудова спільного правоохоронного простору з Європейським союзом та відповідними поліцейськими органами і підрозділами є одним із пріоритетних завдань в межах європейської інтеграції України. Зауважено, що не лише нормативно-правове забезпечення реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної

безпеки в діяльності Національної поліції України є ефективним інструментом забезпечення вказаного правового режиму, а і чільне місце слід виділити також інформаційно-технічним інструментам захисту інформації котрі мають гарантувати безпеку та схоронність відповідних даних, що використовуються в службовій діяльності Національної поліції України чи зберігаються нею у відповідних базах та банках даних.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Незважаючи на в цілому позитивну оцінку викладених у дисертації положень, висновків і рекомендацій, необхідно відзначити і наявність ряду моментів, що мають дискусійний характер і викликають зауваження. До них, зокрема, можна віднести наступні:

1. У п.1.2. розглядаючи поняття адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України на с.55 роботи автор пише: «третім і найважливішим елементом механізму адміністративно-правового забезпечення інформації з обмеженим доступом у Національній поліції є форми та методи управлінської діяльності уповноважених суб'єктів щодо обігу цієї інформації». Одночасно при визначені структури адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України (п.1.3 роботи) коментуючи позицію Р.Я. Шай, автор дисертації пише «На нашу думку, враховувати дану позицію слід крізь призму застосування та використання механізму адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України … » (с.77-78).

Потребує уточнення позиція автора дисертації щодо форм. Вони є «елементом механізму адміністративно-правового забезпечення інформації», «адміністративно-правовий компонент державного управління»? Складова власне поняття «адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України» чи входить у «структуру адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України»?

2. На с. 31 автор указує: «Тому, належне наукове опрацювання інформаційної безпеки, як об'єкта адміністративно-правового забезпечення, на нашу думку, слід розглядати якомога більш детально, зокрема з урахуванням сучасних безпекових тенденцій, триваючий правовий режим воєнного стану на території України, а також заходи х відсічі збройної агресії росії проти нашого суверенітету, територіальної цілісності та державності загалом». З чого доцільно зробити висновки, що у тексті роботи і висновках будуть узагальнені і викладені особливості інформаційної безпеки, як об'єкта адміністративно-правового забезпечення за усіма згаданими напрямами. Однак такі, на моє власне переконання потребують уточнення під час захисту дисертаційного дослідження, крім іншого, з урахуванням сучасних безпекових тенденцій і обстановки конкретно в Україні.

3. Позиція наукової новизни, яка стосується пропозиції явища інформаційної безпеки як об'єкта адміністративно-правового забезпечення розглядати крізь призму національної та державної безпеки, що найбільш

виразно виявляється в умовах постійно діючих загроз і дії надзвичайних правових режимів, що прямопропорційно впливає на зміст, сутність і межі застосування правового інструментарію щодо її забезпечення. Так як, поняття національної безпеки України, загрози національній безпеці України та поняття державної безпеки визначені чітко законодавцем у законі України «Про національну безпеку України», а їх похідні та відповідні цілі, завдання, механізми, принципи та ін. викладені у документах довгострокового планування або нормативно-правових актах різного характеру. У чому тоді полягає новизна?

4. Не досить чіткою видається позиція автора у частині пропозиції віднесення до кола суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України підрозділів документального забезпечення (зокрема режиму й технічного захисту інформації), оскільки саме вони забезпечують обіг інформації різних видів, а також такі структурні підрозділи центрального органу управління, як Департамент інформаційно-аналітичної підтримки, Департамент внутрішньої безпеки, Департамент головної інспекції та дотримання прав людини, відділ спеціального зв'язку (зокрема їх територіальні підрозділи в складі головних управлінь Національної поліції). Перелік цих суб'єктів чітко визначений і входить до структури НПУ, саме тому під час публічного захисту автору належить обґрунтувати в чому полягає інноваційність такої пропозиції.

Загалом же зазначені зауваження, однак, не знижують високий науковий рівень та практичну цінність дисертаційної роботи

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Дисертаційна робота пройшла перевірку стосовно академічної доброчесності на етапах попереднього розгляду, що засвідчено відповідними документами

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Федотова Данила Вадимовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікованою науковою працею, що має вагоме теоретичне і практичне значення, яка відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор Федотов Данило Вадимович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:
Т.в.о. директора навчально-наукового інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор **Олександр КОБЗАР**

Підпис Кобзаря О.В. Засвідчую
Начальник НАВС
полковник поліції Ольга ГАРАСЕНКО